

Секція: Економіка та управління підприємствами

Лисенко О.А.

доцент кафедри менеджменту,

Національний університет харчових технологій,

м. Київ, Україна

ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДОСТУПНОСТІ НА РИНКУ ОВОЧІВ ТА ФРУКТІВ

Економічна доступність основних продуктів харчування визначається рівнем економічного та соціального розвитку суспільства країни. Даний рівень розвитку свідчить про можливість населення споживати у необхідному обсязі та асортименті продукти харчування, при чому закуповувати їх за ринковими цінами, виробляти у власних підсобних господарствах тощо. Зростання доходів населення та обґрунтовані роздрібні ціни на основні продукти харчування, в першу чергу, підвищують економічну доступність необхідних видів продовольства [1, с. 41].

Для визначення взаємовпливу показників економічної доступності овочів та баштанних і плодів, горіхів, ягід та винограду (включаючи консервовану та сушену продукцію в перерахунку на свіжу) був проведений регресійний аналіз залежностей між темпами зміни споживання та темпами змін споживчих цін та цін вітчизняних виробників на основі статистичних даних про середні ціни реалізації продукції підприємствами [2, 3], роздрібні ціни на продукти [4, 5] та споживання продуктів харчування в домогосподарствах [6] в Україні за 2007-2013 рр.

Рівень споживання овочів та баштанних в Україні за аналізований період складав від 75% до 102%. Розглядаючи показники економічної доступності овочів та баштанних за 2009-2013 рр. були виявлена така закономірність у впливі темпів зміни споживчих цін на темпи споживання (рис. 1).

Дані рис. 1 свідчать, що зростання темпів зміни споживчих цін від 60% до 80% призводить до значно збільшення споживання: від 1% до максимального значення 7,7%.

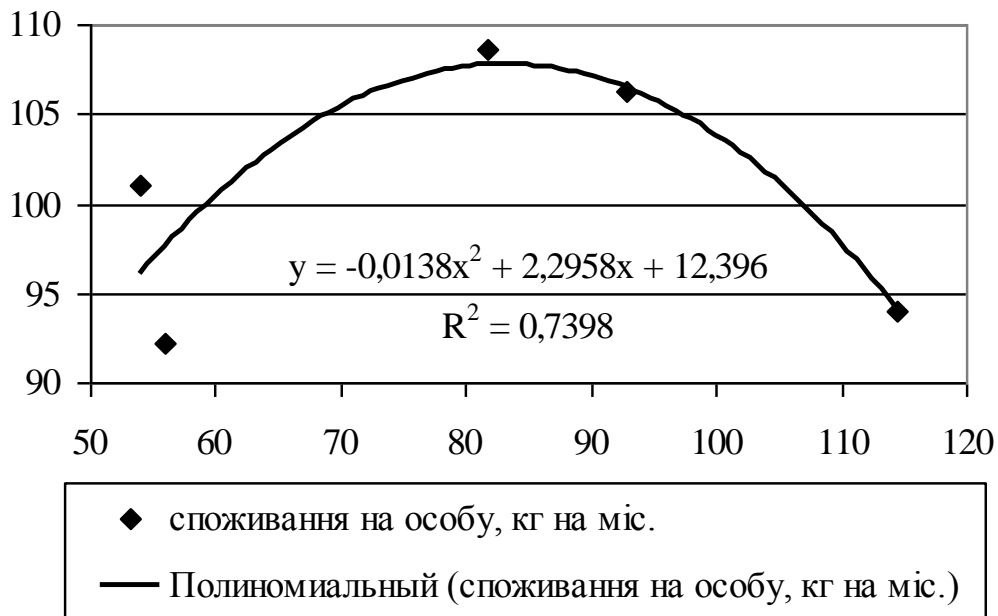

Рис. 1 Регресійний аналіз залежності темпів змін споживання від темпів змін споживчих цін на овочі та баштанні (включаючи консервовану та сушену продукцію в перерахунку на свіжу)

Подальше збільшення темпів зміни цін призводить до поступового зменшення приросту споживання, і коли приріст цін починає перевищувати 7% споживання починає зменшуватися порівняно з обсягом попереднього періоду.

При аналізі впливу змін цін виробників на зміни споживання овочів та баштанних (рис. 2) виявлений обернений практично прямий зв'язок. При достатньому рівні значущості отриманий регресійний розв'язок свідчить, що за аналізований період темпи змін цін виробників не були нижчими за 86% та не перевищували в 1,4 рази. Подальше збільшення темпів змін споживчих цін призводить до відповідного зменшення темпів змін споживання від 105% до 92%. При цьому, слід зазначити, що зростання цін виробників не більше аніж на 10% порівняно з попереднім періодом призводить до зростання споживання овочів та баштанних або відповідає попередньому рівню.

Регресійний аналіз впливу темпів змін споживчих цін на темпи змін споживання плодів, ягід, горіхів та винограду (рис. 3) показав такий же прямий обернений зв'язок, навіть сильніший аніж був виявлений між змінами темпів цін виробників та темпами змін споживання овочів та баштанних.

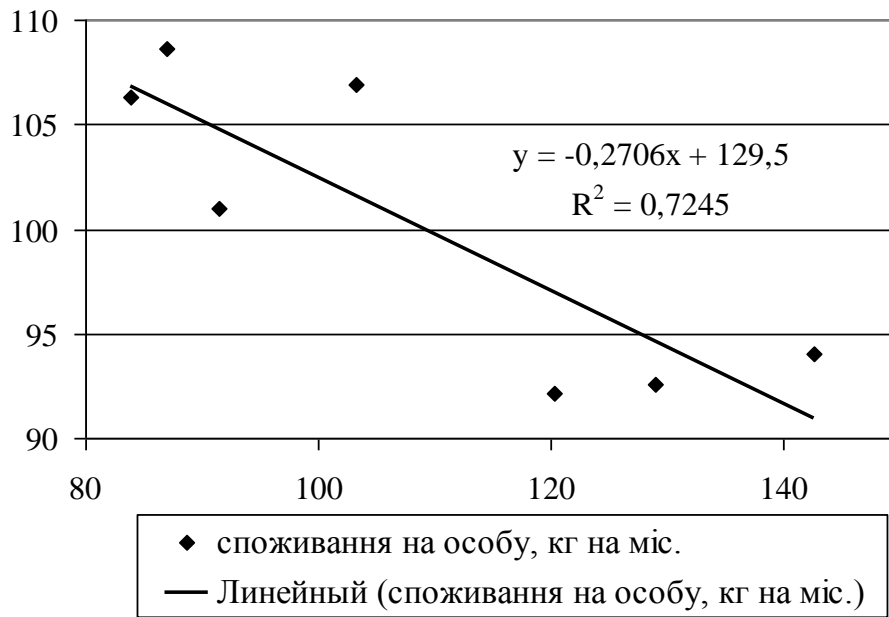

Рис. 2 Регресійний аналіз залежності темпів змін споживання від темпів змін цін виробників овочів та баштанних (включаючи консервовану та сушену продукцію в перерахунку на свіжу)

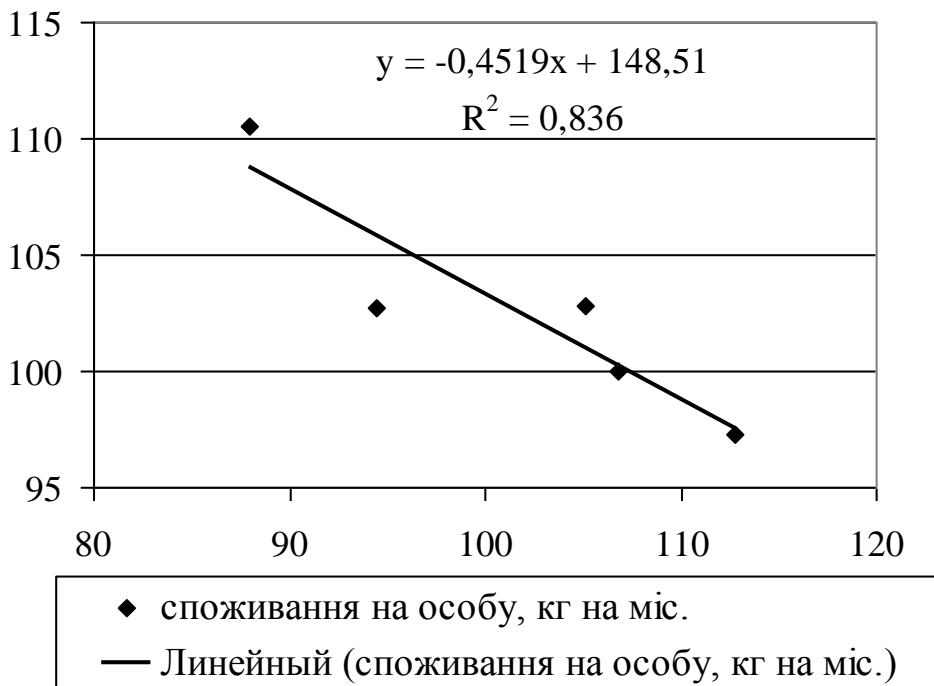

Рис. 3 Регресійний аналіз залежності темпів змін споживання від темпів змін споживчих цін на плоди, ягоди, горіхи та виноград (включаючи консервовану та сушену продукцію в перерахунку на свіжу)

Це свідчить про те, що на фоні недостатнього споживання даного виду продовольства населенням України (не більше 60% від норм затверджених МОЗ України [7]) споживання напряму залежить від споживчих цін, на які

впливає попит споживачів на вітчизняного ринку. Слід зазначити, що зростання споживчих цін не повинно перевищити 7,3%. За цих умов не відбудеться падіння і так недостатнього споживання даного виду продовольства.

Проведений регресійний аналіз залежності темпів змін споживання від темпів змін цін виробників на плоди, ягоди, горіхи та виноград (рис. 4) показав нелінійну залежність вищого порядку. Це можна пояснити високою часткою імпорту у фондів споживання таких видів продукції, що не виробляються в Україні, хоча питома вага власного виробництва у фонді споживання за аналізований період складала 100%. Таким чином, зробити висновок про істотний вплив зміни цін виробників на зміну споживання неможливо з достатнім рівнем достовірності.

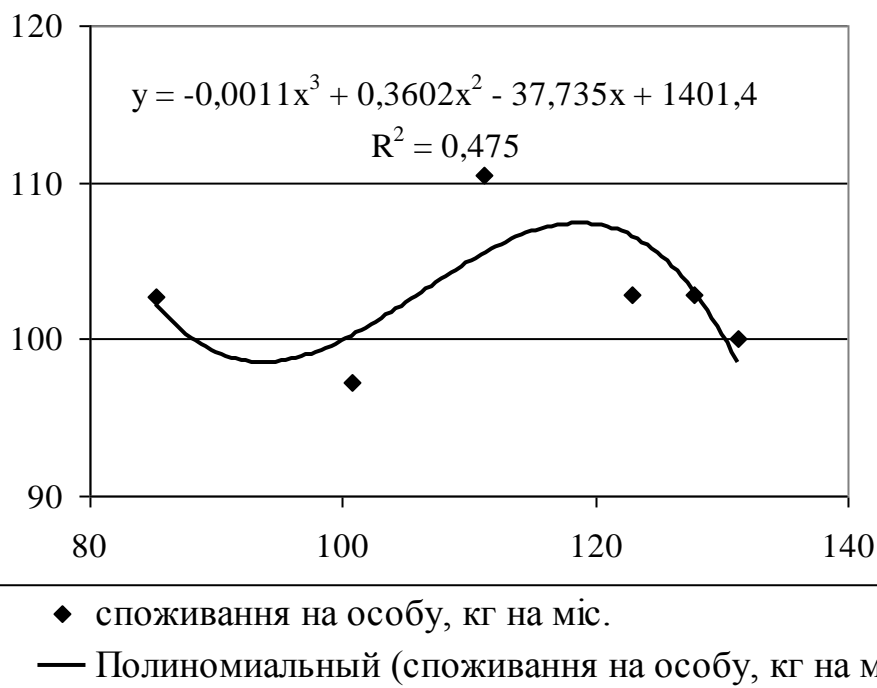

Рис. 4 Регресійний аналіз залежності темпів зміни споживання від темпів змін цін виробників на плоди, ягоди, горіхи та виноград (включаючи консервовану та сушену продукцію в перерахунку на свіжу)

Отже, проведений регресійний аналіз функціональних залежностей показав, що на ціноутворення овочів та фруктів, в першу чергу, впливає попит на вітчизняному ринку. Для обох видів продовольства характерні граничне значення зростання як споживчих цін так і виробників, яке не перевищує 10%. За цією межею відбувається зменшення споживання зазначених продуктів,

причому виявлена залежність має практично обернений пропорційний характер. Отримані результати регресійного аналізу можна враховувати при розробці стратегії ціноутворення на зазначені види продовольства вітчизняними виробниками харчової промисловості і АПК.

Список використаної літератури:

1. Федулова І.В. Дослідження продовольчої безпеки: принципи і підходи щодо оцінки / Федулова І.В. // Стратегія економічного розвитку України. № 34 (2014). – С. 40-46.
2. Виробництво основних видів промислової продукції / Промисловість // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – 23.01.2014. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Індeksi цін виробників промислової продукції / Ціни і тарифи // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – 09.01.2014. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Індeksi споживчих цін на товари та послуги / Ціни і тарифи // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – 06.01.2014. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Середні ціни реалізації сільськогосподарської продукції / Сільське господарство // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – 07.02.2014. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Споживання продуктів харчування в домогосподарствах / Витрати та ресурси домогосподарств // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – 31.07.2013. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Наказ «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» від 02.03.2007 №60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до докум. : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738.